

POSISJONSDOKUMENT – ASYLSØKERE OG FLYKTNINGER

RAMMER FOR VÅRT POLITISKE ARBEID

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vårt verdigrunnlag er nedfelt i prinsippprogrammet vedtatt av Norsk Folkehjelps landsmøte for perioden 2015-2019 og i visjonen «Solidaritet i praksis». Prinsippprogrammet og overordnede strategier for Norsk Folkehjelp legger rammene for våre politiske standpunkt. I prinsippprogrammet fremheves det at:

«Norsk Folkehjelp er engasjert i arbeidet for flyktninger og asylsøkeres levestandard og rettigheter i Norge. Gjennom drift av asylmottak har Norsk Folkehjelp opparbeidet mye erfaring og kunnskap som gir organisasjonen en unik rolle innenfor det politiske påvirkningsarbeidet. Kombinasjonen av praktisk erfaring og rettighetsfokus utgjør et solid grunnlag for politisk innflytelse, både for å sikre at asylinstituttets intensjoner og regelverk blir ivare tatt overfor mennesker på flukt og for en verdig behandling av dem som ikke oppfyller kravene.

Også andre grupper i det norske samfunnet har behov for vår solidaritet. Mange av Norsk Folkehjelp sine lokallag er viktige bidragsyttere med lokale samfunnstiltak som det offentlige ikke ivaretar. Det er viktig å skape trygge møteplasser for ulike grupper og aktivt drive inkluderingsarbeid. Basert på erfaringer og kunnskap skal Norsk Folkehjelp bekjempe rasisme og diskriminering. For å sikre et inkluderende samfunn må det drives et langsiktig arbeid for å bidra til integrering».

Norsk Folkehjelp er partipolitisk uavhengig, men ingen politisk nøytral organisasjon. Våre standpunkt på flyktning- og inkluderingsfeltet følger en rød tråd gjennom fire tematiske områder:

- Verdens flyktnings situasjon
- En felles europeisk asylpolitikk
- Mottak av asylsøkere i Norge
- Inkludering gjennom arbeid og aktivitet

VERDENS FLYKTNINGSITUASJON

Det er over 65 millioner mennesker på flukt i verden i dag. Det store flertallet av flyktingene kommer fra en håndfull land. Land i krig eller uroligheter, med sterk undertrykking, stor ulikhet og mangel på demokrati. Som organisasjon er Norsk Folkehjelp engasjert i mange land hvor asylsøkere og flyktinger kommer fra. Gjennom praktisk arbeid og nettverk har vi mulighet til å påvirke situasjonen både i hjemland, nærområdene til Syria og i Norge.

Den største flyktingkrisen siden andre verdenskrig vil ikke bli løst uten at vi tar problemene ved roten. En langt større felles innsats må rettes inn mot å bedre levestandard i land det kommer flyktinger fra, og langsiktig bistand til bekjempelse av ulikhet og styrking av demokrati og menneskerettigheter.

Krigen i Syria har ført til at kapasiteten for å motta flyktinger i nabolandene Libanon, Tyrkia, Jordan og Irak er sprengt. FN og andre hjelpeorganisasjoner melder om manglende finansiering av arbeidet i regionen, noe som fører til at matrasjoner kuttes, eldre ikke får medisiner og barn frarøves muligheten til å gå på skolen. Manglende beskyttelse, manglende muligheter til å klare seg selv og forminskede håp

om at situasjonen i hjemlandet vil bedre seg, fører til at mange velger videre flukt som et siste alternativ.

FNs høykommissær for flyktninger (UNCHR) har uttalt at 10 prosent av flyktningene i nabolandene til Syria ikke kan gis hjelp eller beskyttelse der de er. Dette kan være personer som er politiske demokratiaktivister, som tilhører en etnisk eller religiøs minoritetsgruppe, personer med medisinske behov, eldre sårbare personer eller kvinner og jenter. En økning i antall kvoteflyktninger fra Syria og nabolandene er derfor nødvendig, samtidig som at denne økningen ikke bør gå på bekostning av kvoteflyktninger fra andre land. Det er viktig at FNs sårbarhetskriterier ligger til grunn for utvelgelse av kvoteflyktninger. Disse kriteriene gjelder blant annet for flyktninger med særskilte helsebehov, kvinner på flukt alene med barn, og flyktninger som har traumer knyttet til krigshandlinger og tortur.

Norsk Folkehjelp mener at:

- På grunn av den ekstraordinære flyktningssituasjonen i verden må Norge øke antall kvoteflyktninger betydelig i årene som kommer.
- I uttaket av kvoteflyktninger må sårbarhetskriterier ligge til grunn.
- Retten til å søke asyl må sikres, og Norge må følge en human fortolkning av Flyktningkonvensjon som er i tråd med UNCHRs anbefalinger.

EN FELLES EUROPEISK ASYLPOLITIKK

På grunn av Schengen-samarbeidets felles visumpolitikk og straffesanksjonering overfor flyselskaper og fergeoperatører, har det blitt stadig vanskeligere for asylsøkere og andre migranter å ta seg lovlig inn i Europa. Konsekvensene av EUs grensegjerder er at asylsøkeres rett til å søke asyl og oppnå internasjonal beskyttelse blir vanskeligere og at stadig flere setter livet på spill over Middelhavet for å sikre en fremtid for seg selv og familien.

Høye ankomster av asylsøkere til Europa setter mottakssystemene i Hellas og Italia under sterkt press. Manglende mottaksplasser er systematisk i denne regionen og et svakt sivilsamfunn gjør det vanskelig å overvåke eventuelle menneskerettighetsbrudd i mottaksleire og på reisen. Humanitære tiltak og støtte til gjennomføring av asylprosedyrer, oppbygging av mottaksstruktur og sivilsamfunn i Sør- og Øst-Europa er derfor nødvendig. De europeiske landene må bidra til en rettferdig fordeling av mennesker på flukt, ved å relokalisere asylsøkere fra Hellas og Italia.

EU har gjennom mange år jobbet for å utforme et felles europeisk asylsystem (CEAS). Formelt er Norge bare deltakere i Schengen- og Dublin-samarbeidet, men påvirkes naturlig nok av utviklingen av asylpolitikken i andre europeiske land. Samarbeidet på feltet betyr at Norge må bidra aktivt til en solidarisk europeisk asylpolitikk, forankret i menneskerettighetene og i flyktningretten.

Norsk Folkehjelp mener at:

- Norge må i større grad legge til rette for en kontrollert og lovlig migrasjon til Europa.
- Personer med behov for beskyttelse må i økt grad få søke asyl på norske utenriksstasjoner.
- Man må forenkle systemet og korte ned ventetiden for å få familiejenforening.
- Norge må i større grad ta i bruk bestemmelsene i Dublin-regelverket som gir mulighet til å behandle asylsøknader selv i stedet for å returnere til første ankomstland. Dette gjelder spesielt retur av sårbare grupper og til overbelastede land som for eksempel Italia, Ungarn og Malta.

- Norge bør avlaste Hellas og Italia ved å øke sin kvote for asylsøkere som skal relokaliseres til Norge.
- Norge må bidra til økt finansiering av humanitære tiltak og støtte gjennomføring av asylprosedyrer, oppbygging av mottaksstruktur og sivilsamfunn i Sør- og Øst-Europa.

MOTTAK AV ASYLSØKERE I NORGE

Mottakssystemet

Norsk Folkehjelp mener at mottaksdrift i hovedsak handler om å gi mennesker på flukt en verdig velkomst og et trygt og godt botilbud. Mottak skal være et velferdstilbud. Dette forutsetter at rammene for mottaksdrift er forsvarlige og at støtteapparatet er rustet for å ta i mot mennesker som har flyktet fra krig og forfølgelse. Det er i dag behov for en bedre kartlegging av særlig sårbare asylsøkere og utredning av tegn på torturskader i ankomstfasen. Kommunene må videre pålegges å tilby førstegangshelseundersøkelse til asylsøkere.

Drift av asylmottak er i dag konkurranseutsatt gjennom offentlige anbud hvor økonomi teller mest. På grunn av anbudssystemets vektlegging av økonomi, kan organisasjoner med egne kvalitetskrav på sikt bli presset ut av bransjen. Konsekvensen av at prisen blir presset ned, er at det påvirker tilgjengelig boligmasse og standard, hvor mange ansatte det er på jobb og aktivitetstilbud.

Det er i dag en tredeling av typer driftsoperatører, med kommuner, private kommersielle og non-profit ideelle organisasjoner. Gjennom mange år har det vært en markant økning av private aktører, på bekostning av kommuner og non-profit ideelle organisasjoner. Ideelle organisasjoner har en merverdi i form av talsmannsrolle, fokus på velferdsdimensjonen i mottaksdrift, og at eventuelle overskudd reinvesteres i organisasjonens samfunnsnyttige formål i stedet for å gi utbytte til eiere. Deres deltagelse i mottaksdrift må derfor sikres bærekraft gjennom en betydelig andel av den totale driften og vekting av kvalitetskriterier i krav til driften som støtter opp om deres fortrinn.

Når UDI legger ned mottak er det pris som teller, ikke kvalitetskriterier som bokkvalitet, frivillighet og samarbeid med lokalsamfunn og kommune. Ved nedleggelse av mottak må kvalitet vektas høyere og UDI må benytte muligheten til å rette opp i ubalansen som eksisterer mellom private, ideelle og kommunale driftsoperatører.

Mange av de som søker om beskyttelse vil få opphold. For å lykkes med integreringen må prosessen derfor starte fra dag én etter ankomst til Norge. Asylsøkere har blitt brutalt revet ut av det livet de levde, og har et sterkt behov for å gjenopprette en størst mulig grad av normalitet. Når asylsøkere kommer til Norge har de ofte håp, forventninger og vilje til å starte et nytt liv i trygghet. Den tiden man venter på svar på asylsøknaden er imidlertid ofte preget av ekstrem passivitet og sosial isolasjon. Norske myndigheter må derfor tenke nytt rundt den første fasen av asylsøkeres liv i Norge.

Norsk Folkehjelp mener at:

- Rammevilkår for mottak må bli bedre, både når det gjelder fysiske boforhold, personaltetthet, arbeidstid og aktivitetstilbud.
- Det må bygges opp ett mottaksapparat hvor det åpnes for større langsiktighet i driften av det enkelte mottak, gjennom uoppsigelige driftskontrakter med minimum 10 års løpetid, og etablering av kompetansemottak.

- Det må sikres en bedre kartlegging av særlig sårbare asylsøkere og utredning av tegn på skader etter tortur og umenneskelig behandling i ankomstfasen.
- Saksbehandlingstiden mellom ankomst og asylintervju må kortes ned. Saksbehandlingstiden for asylsøknader skal som hovedregel ikke overstige seks måneder.
- Anbudsregelverket for asylmottak må gjennomføres på samme måte som for barneverninstitusjoner hvor man kan reservere konkurranser for ideelle aktører. Innkjøpsordningen for mottak må innrettes slik at ideelle aktører har ansvar for en større andel av mottaksdriften enn kommersielle.
- Når UDI legger ned mottak må kvalitetskriterier som bokvalitet, frivillighet, samarbeid med lokalsamfunn og kommune og type driftsoperatør vektet tyngre.
- Asylsøkere må sikres samme levekår som sosialhjelpsmottakere, og det må gis likt beløp til alle beboere, uansett status i asylsaken.
- Det må settes av øremerkede midler til tiltak for både barn og voksne på asylmottak som alle frivillige organisasjoner kan søke på.

Barn på flukt

Barn på flukt, enten de er alene eller sammen med familie, er spesielt sårbare og har behov for ekstra omsorg og trygghet. Norge ratifiserte FNs barnekonvensjon i 1991 og inkorporerte den i norsk lov gjennom menneskerettsloven i 2003. Som en rettighetsbasert organisasjon jobber Norsk Folkehjelp for at asylsøkende barn og unge i Norge skal ha de samme rettighetene som norske barn.

Det bor i dag flere tusen barn i norske asylmottak. Av barna under grunnskolealder er det bare de mellom fire og fem år som kan få tilbud om full barnehageplass. Fra 2016 fikk også barn i alderen 2-3 år med oppholdstillatelse tilbud om gratis kjernetid i barnehage. For de barna som ikke får tilbud om barnehageplass er mottakene pålagt å ha en barnebase på mottaket. Norsk Folkehjelps erfaring er at det ikke er mulig å gi et godt nok tilbud til barna i form av en barnebase med de krav og midler som ligger til grunn for driften i dag. Å kunne være i barnehage fra tidlig alder er svært viktig for barnas utvikling, både når det gjelder norskkunnskaper og psykisk helse.

Norge har gjentatte ganger blitt kritisert av FNs barnekomité for behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Det er UDI som har omsorgsansvaret for enslige mindreårige mellom 15 og 18 år, mens omsorgsansvaret for de under 15 år ligger hos barnevernet. Forskning viser at standarden både når det gjelder fysiske boforhold, bemanningstetthet og krav til barnefaglig kompetanse er vesentlig dårligere på asylmottak for enslige mindreårige enn i omsorgssentre for de under 15 år.¹ Norsk Folkehjelp støtter FNs barnekomité, som anbefaler at Norge må «utvide ansvarsområdet for barnevernet til å omfatte også barn på 15, 16 og 17 år...».² Frem til dette blir gjennomført må standarden på mottak for enslige mindreårige over 15 år styrkes betraktelig.

De enslige mindreårige mellom 15 og 18 år møter også andre utfordringer i Norge. Norsk Folkehjelp er bekymret for at ikke alle sikres en representant/ verge som skal ivareta barnas rettssikkerhet og

¹ NOU 2011:10 (2011), I velferdsstatens venterom- Mottakstilbudet for asylsøkere, Lidèn (2013) Levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere, Paulsen, Michelsen, Brochmann (2015) barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen, NTNU Samfunnsforskning.

² CRC/C/NOR/CO/4, kap. 8.

interesser gjennom hele asylprosessen. Metodene som benyttes for aldersundersøkelser er heller ikke tilfredsstillende, og kan i mange tilfeller medføre at de enslige mindreårige feilaktig behandles som voksne, med de dramatiske konsekvensene det kan ha.

Norsk Folkehjelp er videre kritiske til de midlertidige tillatelsene som ble innført for enslige mindreårige mellom 16 og 18 i 2009. Ordningen innebærer at de enslige mindreårige som ikke anses å ha et beskyttelsesbehov, men som mangler omsorgspersoner i hjemlandet forventes å returnere ved fylte 18 år. Forskning har vist at denne ordningen har påført flere av ungdommene alvorlige psykiske lidelser og at mange har forsvunnet fra mottak.

Norsk Folkehjelp mener at:

- Barn under 6 år i asylmottak må få lovfestet rett til barnehageplass og tilbudet må være gratis.
- Barn som har oppholdt seg i Norge i mer enn tre år etter endelig avslag må få oppholdstillatelse sammen med sin nærmeste familie.
- Omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år må overføres fra utlendingsforvaltningen (UDI) til barnevernet.
- Som et midlertidig tiltak frem til omsorgsansvaret er overført til barnevernet må levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år styrkes betydelig, blant annet ved å øke personaltetthet, barnefaglig kompetanse, materiell standard, mindre størrelse på boenhetene og krav til aktivitetstilbud.
- Ordningen med midlertidig opphold for enslige mindreårige asylsøkere mellom 16 og 18 år må avskaffes.
- Enslige mindreårige asylsøkere skal ha tilgang til en kvalifisert representant/verge gjennom hele ankomst- og asylprosessen.
- Utlendingsmyndighetene må bare benytte aldersundersøkelser som bygger på en tverrfaglig tilnærming i samsvar med FNs retningslinjer,³ som omfatter både fysiske, utviklingsmessige, psykologiske, miljømessige og kulturelle faktorer.
- Politiets utlendingsenhet skal ikke avgjøre alder, hvis det kan være den minste tvil om asylsøkeren er under eller over 18 år.
- Norge må ratifisere den tredje tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon om individuell klageadgang til FNs barnekomité.

Bosetting

Det sitter i dag over 4000 beboere i norske asylmottak som har fått opphold og venter på å bli bosatt i en kommune. Dette er mennesker som skal bli din eller min nabo, som skal ta utdanning, lære norsk og komme i jobb. Lang ventetid fra vedtak om opphold til bosetting rammer ikke bare den enkelte, men påfører også det offentlige en betydelig kostnad. Med den ekstraordinære flyktningssituasjonen i verden og til tider høye ankomster til Norge har det vært et stort fokus på å få kommunene med på en dugnad for bosetting. Det er et mål at ventetiden fra vedtak om oppholdstillatelse til bosetting ikke skal overstige tre måneder for barn og barnefamilier, og seks måneder for voksne uten barn.

³ General Comment No. 6 (2005), "Treatment of Unaccompanied and Separated Children outside their Country of Origin", Committee on the Rights of the Child.

Uavhengig av ankomsttall har bosettingskøer vært en vedvarende utfordring i den norske bosettingsmodellen. En dugnad er altså ikke nok, vi trenger nye bærekraftige tiltak.

For det første må flyktningen få en større rolle i sin egen bosetting. For kommunene er bosetting av flyktninger en frivillig oppgave, og det er kommunen som vedtar hvor mange de ønsker å ta i mot.

For å korte ned ventetiden før bosetting, må flere kommuner åpne for avtalt selvbosetting. Avtalt selvbosetting innebærer at flyktninger selv finner seg bolig i det private leiemarkedet, innenfor rammer som er avtalt med kommunen og etter godkjenning av husleiekontrakter fra kommuner og IMDi. I de tilfellene hvor en person har fått opphold, men ventet i over seks måneder på vedtak om kommune, må myndighetene i tillegg åpne for at personen kan bosette seg selv i en ønsket kommune uten at dette er avtalt med kommunen på forhånd. En viktig forutsetning for dette er at retten til introduksjonsprogram og stønader følger flyktningen og kommer kommunen til gode. For å motvirke at noen kommuner mottar mange flyktninger gjennom denne formen for selvbosetting kan man unnta de kommunene og/eller bydelene som har en stor innvandrersandel.

En større grad av selvbosetting må skje i kombinasjon med styrt eller forhandlet bosetting for de flyktningene som ikke klarer å finne egen bolig. I denne forbindelse må det legges mer vekt på strategisk bosetting - at flyktningen blir bosatt i en kommune der han eller hun har tilgang til relevant kvalifisering, arbeid eller utdanning.

Norsk Folkehjelp mener at:

- Kommuner bør ikke kunne reservere seg mot bosetting av asylsøkere og flyktninger. Det må utvikles en fordelingsmodell basert på kommunenes innbyggerantall, arbeidsmarked og økonomi. Samtidig må det iverksettes tiltak for å sette kommunene bedre i stand til å bosette.
- Det bosettingsforberedende arbeidet må styrkes. En individuell kartleggingsplan for voksne asylsøkere må følges opp med midler og tydelige planer for gjennomføring.
- Kompetansekartleggingen må legge grunnlaget for en strategisk bosetting der flyktningen har tilgang til relevant kvalifisering, arbeid eller utdanning.
- Flere kommuner må åpne for avtalt selvbosetting.
- I de tilfellene hvor en person har fått opphold og ventet i over seks måneder på vedtak om kommune, må myndighetene i tillegg åpne for at personen kan bosette seg selv i en hvilken som helst kommune. Kommuner/bydeler med store innvandringsandeler kan unntas fra ordningen.

Asylsøkere med endelig avslag

Det er en viktig del av asylinstituttet at mennesker som ikke har behov for beskyttelse eller opphold på humanitært grunnlag blir returnert til hjemlandet. I en del tilfeller klarer imidlertid ikke norske myndigheter å returnere asylsøkere. Dette kan være fordi personen er statsløs eller ikke får tak i ID-papirer, at opprinnelseslandet nekter å ta i mot personer som har søkt asyl i utlandet eller at det ikke eksisterer en returavtale.

Asylsøkere med endelig avslag, også kalt papirløse, har få rettigheter i det norske samfunnet. Rett til akutt helsehjelp, mat og husly er sikret gjennom internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning, men mange faktorer på nasjonalt og lokalt plan hindrer tilgang til disse rettighetene. Det tas ikke

hensyn til om mennesker uten lovlig opphold har alvorlige sykdommer, det være seg fysiske eller psykiske, hvis det ikke er akutt. Norsk Folkehjelp mener det må være en grense for hvor lenge asylsøkere med endelig avslag kan leve uten grunnleggende rettigheter i Norge, uten at norske myndigheter klarer å returnere de.

En prekær økonomisk situasjon, dårlig tilgang til helsetjenester og manglende rett til arbeid tvinger mange ut i det uformelle arbeidsmarkedet eller ut i inntektsgivende arbeid som prostitusjon, tiggende eller salg av narkotika. I økende grad blir ureturnerbare asylsøkere utnyttet på arbeidsmarkedet, noe som i sin tur leder til press på prisene til seriøse arbeidsgivere, og på lønninger og arbeidsvilkår. Det må derfor iverksettes tiltak for å verne om denne sårbare gruppen arbeidstakere. I forhold til andre europeiske land, har Norge en restriktiv holdning til bruk av regularisering/legalisering eller amnesti for asylsøkere med endelig avslag som ikke kan returneres.

Norsk Folkehjelp mener at:

- Mennesker uten lovlig opphold må gis rett til nødvendig, ikke bare akutt, helsehjelp.
- Det må iverksettes tiltak for å hindre utnytting av asylsøkere med endelig avslag i arbeidslivet.
- Asylsøkere som har oppholdt seg i Norge i mer enn fem år etter endelig avslag, og som ikke kan returneres, må få lovlig oppholdstillatelse hvis de kan sannsynliggjøre sin identitet og ikke har begått kriminelle handlinger.
- Personer med endelig avslag må få midlertidig arbeidstillatelse dersom de kan sannsynliggjøre sin identitet.

INKLUDERING GJENNOM ARBEID OG AKTIVITET

Som fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon har Norsk Folkehjelp et unikt utgangspunkt for å jobbe politisk og praktisk med inkludering gjennom arbeid og nettverksskapende aktiviteter i lokalsamfunn. Hvor integrert en person blir, er i stor grad avhengig av den velkomsten man får. Det må settes krav til arbeidsgivere om å jobbe planmessig og systematisk for å hindre diskriminering i rekrutteringsprosessen og på arbeidsplassen. Inkludering i det etablerte norske organisasjonslivet er en vesentlig faktor for å bygge sosiale nettverk og kontakter mot arbeidslivet.⁴

I dag står alt for mange av de som kunne ha stor nytte av et arbeidsfellesskap utenfor arbeidslivet, samtidig som alt for mange dras inn i illegale sirkler gjennom svart arbeid. Økonomiske problemer i mange europeiske land og økte ankomster av asylsøkere og migranter til Europa undergraver samtidig ønsket om, og viljen til, inkludering hos mange i majoritetsbefolkningen. I mange land kan dette føre til økte spenninger og motsetninger mellom ulike grupper av befolkningen.

Ett av de viktigste tiltakene for å skape et inkluderende samfunn er tidlig tilrettelegging av deltakelse i arbeidslivet. Livet på asylmottak er monotont og passiviserende. Forskning fra 2016 bekrefter at lang ventetid i mottak minsker sannsynligheten for at asylsøkere kommer raskt i arbeid etter innvilget oppholdstillatelse.⁵ Norsk Folkehjelp mener at asylsøkere må få rett til midlertidig arbeidstillatelse, så lenge de kan sannsynliggjøre sin identitet og ikke har begått alvorlige kriminelle handlinger. Ved at flere får jobbe og forsørge seg selv vil staten spare flere hundre millioner i året på mottaksplasser og økonomiske bidrag, i tillegg til de skatteinntektene dette vil generere. Arbeidsplassen er en svært viktig

⁴ Ivar Eimhjellen og Signe Bock Seggaard, Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, *Etniske minoriteter og frivillige organisasjoner*, 2010 – 8.

⁵ Hainmueller Jens, Dominik Hangartner and Duncan Lawrence (2016), "When lives are put on hold: Lengthy asylum processes decrease employment among refugees. *Science Advances*, 03.Aug.2016, Vol. 2, no. 8.

arena for språktrening og integrering, og for de som ikke får tilgang til jobb må det settes av midler til yrkesrettet opplæring og praksis. Dette vil gjøre det lettere å integreres for de som skal bosettes og gi mulighet for verdig retur for de øvrige.

Forskning viser at mange innvandrere med lavt utdanningsnivå står langt fra arbeidsmarkedet og har behov for grunnleggende kvalifisering, som språkopplæring, grunn- eller videregående utdanning og kurs og sertifiseringer som gir formell yrkeskompetanse. I stedet for at disse behovene blir imøtekommet, opplever mange at de flyttes fra tiltak til tiltak uten en reell mulighet til å få jobb.⁶ Samtidig er det mange innvandrere med fluktbakgrunn som har høy utdanning eller fagkompetanse fra hjemlandet som ikke får dette godkjent i Norge og derfor er overkvalifisert for de jobbene de får.

Norsk Folkehjelp mener at:

- Sannsynliggjøring av identitet bør være tilstrekkelig som dokumentasjon for å innvilge asylsøkere midlertidig arbeidstillatelse.
- For asylsøkere som ikke får tilgang til jobb må det settes av midler til yrkesrettet opplæring og praksis, allerede mens de bor i asylmottak.
- Kompetansekartlegging må følges opp med tilbud om relevante arbeids- eller utdanningsløp.
- Praktisk anvendbar informasjon om arbeidslivets rettigheter og plikter må styrkes i UDIs informasjonsprogram på mottak.
- Alle kommuner må utvikle en handlingsplan mot rasisme og diskriminering.

⁶ Friberg, Jon Horgen og Elgvin, Olav, FAFO, *Når aktivering blir ydmykelse-En studie av møtet mellom somaliske innvandrere og NAV*, 2014.